

Rapport Fremtidens kulturskole – Ås kommune

1 Bakgrunn

Om kommunen

Ås kommune med ca 21.000 innbyggere ligger 30 km sør for Oslo som en del av Follo-regionen i Viken fylke. Ås er i sterk utvikling som regionby, som universitetsby med Norges Miljø- og Biovitenskaplige Universitet (NMBU) i sør, og som opplevelsesdestinasjon med Tusenfryd og Breivoll i nord. Det planlegges for et innbyggertall på 35.000.

Om kulturskolen – utvikling

Ås har helt siden oppstarten av musikkskolen i 1970 vært en foregangskommune når det gjelder kvalitet, kompetanse og omfang i kulturskoletilbudet. Kulturskolen i Ås har tatt vare på og utviklet sine kjernetilbud med god faglig skoloring av sine elever, samtidig som at man har vært tidlig ute med å utvikle bredden i fagtilbudet og de mer aktivitetsrelaterte tilbudene. Den har et mangfoldig undervisningstilbud i musikk, dans, teater og visuell kunst med både tradisjonelle fag og arbeidsmåter, og nyskapende tilbud som f.eks musikkklub, spillutvikling og e-sport. I dag har kulturskolen ca 1.200 elevplasser, og nesten 30% av barn og unge i målgruppen er elever.

De senere årene har etableringen av fordypningstilbud i musikk og visuell kunst gitt muligheten til å gi de dyktigste elevene en undervisning som kan bringe flere av dem videre til høyere utdanning i faget. Ås drifter fordypningstilbud for 36 kommuner i Viken i samarbeid med fylkeskommunen, høyere utdanning og profesjonelle institusjoner.

Kulturskolen er godt utbygget som ressurscenter for skole, barnehage og kulturliv. Den har også et mangfoldig flerkulturelt tilbud gjennom «Ås internasjonale kultursenter» som er utnevnt som nasjonalt eksempel. Det største tiltaket vi har utviklet i mangfoldsarbeidet er temaet og metodikken *Xenofobia* - frykten for det ukjente (se www.fremmedfrykt.no).

Kulturskolen vært ansvarlig for gjennomføringen av Den kulturelle skolesekken i Ås helt siden etableringen i 2001/2002 etter en egen prosjekt- og opplevelsesmodell. Fra høsten 2016 har Ås vært direktekommune i DKS.

Samhandlingsaktører i prosjektet

I prosjektet *Fremtidens kulturskole* samarbeider kulturskolen med:

- Enhet Kultur, idrett og frivillighet inkludert kulturhuset
- Bibliotek
- Virksomhet Sykehjem og boliger inkludert Moertunet demenssenter
- NAV
- Læringscenteret
- Den kulturelle skolesekken
- Solberg skole
- Studenter ved NMBU
- Lonely riders – et nordisk dansekunstnettverk

2 Prosjektets hovedtema

Ås kommunes søknad til *Fremtidens kulturskole* var basert på følgende satsningsområde:

Kulturskolen som utviklingsaktør i en samskapende kommune – *Kreative arbeidsmåter og kulturuttrykk som virkemiddel i tiltak for inkludering og motvirkning av ensomhet.*

Vi lever i en tid der fremmedgjøring og separasjon av innbyggere i kategorier og aldersgrupper skaper store utfordringer for et stadig økende antall innbyggere både helsemessig, kulturelt og sosialt. Det siste året med pandemi har ført til en skremmende eskalering av denne situasjonen. Det er derfor viktigere enn noensinne at kommunene kan legge til rette for et samarbeid om å gi hvert individ de beste forutsetningene for å være inkludert, og at både deres utviklingspotensial og ønsker om å bidra blir ivaretatt.

Konkret utviklingsområde

Kulturelle opplevelser, aktiviteter og prosesser som samfunnsmessig inkluderende plattform og middel for samskaping og motvirkning av ensomhet for innbyggerne i Ås i alle livets faser.

Vi vil at kulturskolen som en høyt kvalifisert opplæringsinstitusjon og et kompetanse- og ressurscenter skal kunne være en førende aktør i arbeidet med å gjøre Ås til en samskapende kommune der hver innbyggers muligheter og behov blir ivare tatt gjennom livet. Gamle *siloe*r i kommunestrukturen skal vike for at samhandling som prinsipp skal være grunnlaget for Ås som et helhetlig, inkluderende og internasjonalt samfunn.

3 Struktur, fokusområder og arbeidsmåter

Utgangspunktet for å søke om deltakelse i pilotprosjektet var et ønske om at virksomhet kultur og fritid som består av enhetene kulturskole, bibliotek og kultur, idrett og frivillighet ville samarbeide med andre virksomheter i kommunen om målsetningene. Saken var oppe i kommunens ledergruppe der alle mente at dette er en viktig satsning.

Virksomhetene sykehjem og boliger og NAV ble valgt som hovedsamarbeidspartnere sammen med enhetene i virksomhet kultur og fritid. Kommunegruppen har bestått av:

- Anders Moberg, rektor kulturskolen
- Shane Connolly, kontorleder og leder for ressurscenteret i kulturskolen
- Sissel Ruud-Hansen, virksomhetsleder sykehjem og boliger
- Anders Glette/Marte Aasen, flyktningkonsulent NAV
- Ellen Sibe Kråkenes, enhetsleder kultur, idrett og frivillighet – co-koordinator
- Alexander Krohg Plur, virksomhetsleder kultur og fritid – koordinator og deltaker programkomitéen

Denne rapporten

Kommunegruppen har gått gjennom planen for rapporten i prosjektmøte og fordelt ansvaret for tilbakemeldinger og tekster som er lagt inn i et felles dokument. Den endelige rapporten er redigert av koordinator.

«To spor» - innhold/tjenesteutvikling og prosessarbeid

Pilotprosjektet har ført til konkrete tiltak, videreutvikling og nye planer om samarbeid fremover som beskrevet i denne rapporten.

Prosjektet er fundamentert i et vedtak i kommunens ledergruppe. Virksomhetene kultur og fritid, sykehjem/boliger og NAV ble valgt ut som hovedsamarbeidspartnere. Prosjektet ble også fulgt opp i utviklingsprosesser og tiltak på flere virksomhetsområder som f.eks skole og helse.

Arbeidet med pilotprosjektet har inngått som en del av prosessen med utvikling av ny strategi for kommunalområde helse og mestring, vært med på å prege ny kommuneplan og er vesentlig når nå nye delplaner for kultur og kulturskole skal skrives.

Fokusområder

Samskaping og samhandling

Ås kommune arbeider bevisst med å bli en samskapende kommune - en Kommune 3.0. Strukturen i kommunen er endret basert på dette, og det er et grunnlag for ny kommuneplan. Kulturskolen i Ås har i mange år gått i front for viktige utviklingsprosesser på tvers av tjenester og i samarbeid med innbyggerne.

I prosjektet har vi oppnådd godt samarbeid med flere tjenester – Helse, NAV/Læringssenteret, skoler, kulturhus, og frivillige. Vi har fått til en sterkere vektlegging av samhandling i ny kommuneplan, og mer oppmerksomhet på dette gjennom tiltakene i prosjektet. Potensialene ved samskaping med kultur er synliggjort, og nye større tiltak og prosjektet utvikles. Behovet for å etablere gode arbeidsmåter på tvers i kommunen som kan motvirke ensomhet og utenforskap er ytterligere forsterket og synliggjort under og etter pandemien. I Ås er dette hovedinnholdet i prosjektet Fremtidens kulturskole gjennom tiltaket Xenofobia (www.fremmedfrykt).

Medvirkning – barn og unge, men også andre

Vi erfarer at dette er et område vi må arbeide enda mer med. Vi må nå ut til *alle* barn og unge, ikke bare til de formelle og politiske organene som ungdomsråd og elevråd. Barn og unge ønsker å medvirke. Vi må være tilpasningsdyktige og endringsvillige for å være relevante for unge, og vi må ha arbeidsmetoder og organisere oss med tanke på dette. Vi må våge mer – tørre å ta sjanser – tørre å la unge ta styringen.

Samspill politikk og administrasjon

Deltakelsen i Fremtidens kulturskole er vedtatt i den samlede toppledergruppen i kommunen. Ordfører har underskrevet søknaden om deltakelse, og har deltatt på nettbasert samling. Kommunestyret har vedtatt kulturskolemodellen med en utstrakt virksomhet i kulturskolens ressurscenter som er utgangspunkt for samarbeidet på tvers.

Forankring og begrunnelser

Ny kommuneplan har samskaping og Kommune 3.0 som gjennomgående prinsipp. Nye planer for kultur, fritid og kulturskole skal skrives. Kommunen er omorganisert for å fremme samskaping og unngå arbeid i siloer. Dette gir bedre og mer tilpassede tjenester for innbyggerne. Det er mer utenforskap og ensomhet i alle aldersgrupper generelt i Norge og i Ås-samfunnet – kunst og kultur som godt verktøy for å arbeide med dette

Struktur og organisering

Deltakelse i pilotprosjektet ble vedtatt i toppledelsen. Vi har hatt en velfungerende prosjektgruppe, men har hatt noen utfordringer med utskiftninger av representanter pga jobbskifter.

Arbeidsmåter

Prosjektet implementeres i aktuelle planer og ønsket utvikling. Prosjektet har vært fast punkt på møteagendaen i ledermøter mht oppfølging og evaluering, og kommunegruppen har hatt egne møter. Gjennomføringen av tiltak er gjort av kulturskolen som ressurscenter i samarbeid med andre kommunale tjenester og frivillige. For å nå målene i prosjektet har de ulike kommunale tjenestene samarbeidet om ansattressurser, økonomi/tilskudd, utstyr og kompetanse i forbindelse med de konkrete tiltakene.

4 Innhold/tjenesteutvikling – beskrivelse av tiltakene

Kulturskolen i Ås er godt utviklet som et ressurscenter for innbyggere i alle aldersgrupper i et internasjonalt og mangfoldig samfunn. Ulike tiltak og prosjekter gjennomføres i samarbeid med andre tjenesteområder og frivilligheten basert på ulike behov og potensialer i samarbeidsrelasjonene. I Fremtidens kulturskole bestemte prosjektgruppen seg for å prioritere gjennomføringen av ett hovedtiltak på hver av fire aldersgrupperinger:

Barn

I samarbeid med Solberg skole i Ås gjennomfører vi høsten 2022 et skoleprosjekt med temaet Xenofobia (frykten for det ukjente/fremmedfrykt). Kulturskolelærere jobber en dag i uken i 2 måneder sammen med elevene. Elevene deles inn i grupper og jobber med en av kunstfagene, visuell kunst, musikk, teater eller dans. Resultatet vises i en forestilling for resten av skolen og for foreldre.

Ungdom

Kulturhack er et kunst- og teknologiprojekt rettet mot unge mennesker i alderen 13-30 år som gjennomføres i høst. Gjennom den åpne og gratis møteplassen som Kulturhack er legger vi til rette for en sosial arena. Ved hjelp av teknologi, kunstuttrykkene og sosiale tilrettelagte rammer etablerer vi en aktiv og deltagende møteplass hvor ungdom selv er med å skape en forestilling der og da sammen med de profesjonelle utøverne ut fra det som har oppstått i ulike faglige arbeidsgrupper. Kulturskolen, Ås internasjonale kultursenter, Ås kulturhus og Vitenparken i Ås samarbeider om dette prosjektet.

Voksne

Danseprosjekt med læringscenteret (voksenopplæringen). Lonely Riders er en forestilling med dans og bevegelse bestående av profesjonelle dansere og deltakere fra læringscenteret i Ås. Sammen utgjorde de en gruppe på 15 personer i alderen 17-43 år fra Kongo, Afghanistan, Storbritannia, Eritrea, Syria, Nederland, Tyrkia og Norge. Lonely Riders har et sterkt sosialt aspekt der deltagerne og deres historier blir oversatt til et felles og non-verbalt språk gjennom dans og bevegelse. Forestillingen de skaper er et resultat av en inkluderende og demokratisk prosess der alle kan delta, og alle blir tatt på alvor. Prosjektet sammen med Ås læringscenter varte i over 10 måneder, og avslutningsforestillingen ble vist på kulturhuset på kulturfesten i juni, 2022.

Eldre

Ås som demensvennlig samfunn. I samarbeid med Moertunet demenscenter og Landsforeningen for folkehelse har vi etablert Ås som demensvennlig by/kommune. Det samarbeides her med næringslivet og ulike tjenester for innbyggerne for å gjøre samfunnet mest mulig integrerende og imøtekommende ovenfor en økende andel av innbyggerne med en sykdom som lett fører til utenforskap og ensomhet. Prosjektet innebærer også utviklingen av kulturaktiviteter og –tilbud på Moertunet.

Andre tiltak som er inkludert i arbeidet med Fremtidens kulturskole

AdAstra

Kulturskolens ressurscenter involverer seg i oppvekstvilkårene for barn og unge i kommunen på mange områder. AdAstra betyr «mot stjernene» og henspiller på retningsendring i livet. En del barn og unge har utfordringer og det er i enkelte miljøer hærverk, rus, mobbing og annen atferd som skaper både frykt og uro blant mange barn og unge.

Særlig rundt en konkret ungdomsskole er problemene betydelige. I samarbeid med andre virksomheter og tjenester i kommunen har kulturskolens ressurscenter etablert et tiltak som skal bidra til at ungdommene får et annet fokus og retningsendring gjennom kulturaktiviteter. Det tilbys gratis sessions i breakdance lokalt der utfordringene er for alle som ønsker å delta. En profilert breakdanceprofil fra Oslo som har god appell inn mot målgruppen gjennomfører tilbudet. Det er planlagt å utvide med andre aktiviteter, og vi håper å få finansiert digitale aktiviteter som Esport og spillutvikling fra nyttår. Med AdAstra håper vi at vi kan erstatte negativt søk etter spenning med opplevd mening og engasjement for barn og unge som trenger det.

Fargeglede i sentrum – et kunstprosjekt

Prosjektet har hatt som mål å sette farge på gråsprenkte Ås sentrum. Gjennom dette prosjektet har de unge selv laget fargerike installasjoner og store veggmalerier i Ås sentrum gjennom høsten.

Flyktninger – sommerskole

Kulturskolens ressurscenter har tatt en aktiv rolle i kommunens arbeid med ukrainske flyktninger, og andre flyktninger. Et av tiltakene var å gi barn og unge i denne gruppen et kulturelt aktivitetstilbud i sommerferien. Vi gjennomførte derfor flere kurs og aktiviteter i løpet av de tre sommermånedene. Både innenfor Esport, forskjellige dansestiler, og visuelle kunstretninger fikk flyktningbarna tilbud av våre profesjonelle pedagoger.

Graffiti-prosjektet Midtgard

Et samarbeidsprosjekt mellom Ås internasjonale kultursenter ved kulturskolen og ungdomshuset Midtgard. I fjor flyttet ungdomsklubben inn i nye lokaler ved siden av ungdomsskolen i Ås. Tiltaket ble iverksatt med ønske om å skape en møteplass der ungdomsgrupper som faller utenom den tradisjonelle kunstretningen i Ås kunne sette sitt stempel på veggene på ungdomsklubben. Formålet er å motvirke utenforskap, men prosjektet har også et sterkt pedagogisk fundament for både det faglige, og om samhandling.

Internasjonale festdager - Ås som internasjonalt samfunn

Kulturfesten – en internasjonal festdag

I juni ble det gjennomført en gratis åpen festdag som et samarbeid mellom Ås internasjonale kultursenter, Kulturskolen, Ås kulturhus og Ås læringscenter. Kulturfesten- en internasjonal festdag er en gratis åpen møteplass for alle og ble fylt med workshops, underholdning, forestilling og mat fra flere verdenshjørner.

Barnas verdensdag

Barnas Verdensdag er en gratis familiefestival som arrangeres hvert år i Ås. Barnas Verdensdager har som mål å bringe hele verdens kulturarv til Ås. I 2022 hadde vi et bredt spekter av aktiviteter, med blant annet verksteder innen dans, kunst og instrumentprøving. Det er også en ypperlig mulighet for lokale lag og foreninger med en internasjonal profil å vise seg fram. I år opplevde vi et stort engasjement fra publikum med et oppmøte på ca 3000 besøkende.

Smak Ås: En smak av Ås!

SmakÅs er en todagers festival for matkultur og teknologi. Festivalen arrangeres av Ås kommune i samarbeid med universitetet NMBU, Vitenparken, Ås landbrukslag og Nofima. Det lokale næringslivet, lag og foreninger er også viktige samarbeidspartnere. Målet er å formidle kunnskap om kortreist mat og hvordan teknologi kan være med å gjøre matproduksjonen i Norge enda mer bærekraftig i fremtiden. Hovedarrangementet ble gjennomført i oktober, og Smak Ås Jul vil bli gjennomført i desember. Kulturskolen og kulturlivet i Ås er aktive deltakere under festivalen med elevopptredener, konserter etc.

HAV

HAV er et kunst- og formidlingsprosjekt som legger til rette for mennesker med ulik kulturbakgrunn kan bli bedre kjent med hverandre gjennom gode kulturopplevelser. Selve intensjonen med HAV er å etablere sosiale møteplasser for kunst- og kulturopplevelser og kunnskapsformidling. Vi har som mål å gjennomføre 3-4 HAV-arrangementer hvert år. I kjølvannet av krigen i Ukraina, arrangerte vi Ukrainsk Aften på kulturhuset i Ås i april. Dette var et åpent arrangement der alle som var påvirket av krigen kunne møtes gjennom mat, kunst og musikk.

Fordypningsprogrammene UngMusikk og UngKunst

Kulturskolen i Ås har etablert og drifter programmene som baserer seg på helhetlige opplæringsløp. De innebærer et stort spekter av samarbeidspartnere lokalt, regionalt og nasjonalt. I UngMusikk er 36 kommuner/kulturskoler, alle de 12 videregående skolene med musikklinjer, alle de 4 fylkeskommunale folkehøgskolene i Viken og Norges musikkhøgskole avtalefestet med i fordypningsprogrammet. I tillegg samarbeides det med TalentNorge, Sparebankstiftelsen DNB/Dextra Musica, de profesjonelle ensemblene og distriktsoperaene. UngMusikk er organisert med en sentral administrasjon i Ås og med 6 delregioner i Viken som har hver sin koordinator for den mer lokale

aktiviteten. I UngKunst er foreløpig 15 kommuner/kulturskoler og videregående skoler med kunstlinjer med, og vi samarbeider bl.a med Viken fylkeskommune, OsloMet, KhiO, Nasjonalgalleriet, Munch-museet, Henie Onstad kunstsenter, Nitja kunstsenter, Galleri F15, Kunstnernes Hus, Sparebankstiftelsen DNB og en rekke profesjonelle kunstnere.

5 Ambisjoner, resultater og utbytte av deltakelsen

Vi ønsket å se om deltakelse i prosjektet kunne gi noen nye muligheter for å forankre kulturskolen som ressurscenter enda bedre med flere tjenesteområder i tråd med ønsket om at vi skal bli en samhandlende kommune. Vi valgte en hovedutfordring som gjelder for alle tjenester og alle innbyggere; inkludering, mangfold og motvirking av ensomhet. Både pandemien og kommunens vanskelige økonomiske situasjon i en sterk vekstfase ha vært utfordrende både mht å få involvert flest mulig tjenester, og for gjennomføringen av noen tiltak. Vi konsentrerte derfor prosjektet til de virksomhetene og enhetene som viste den største motivasjonen for pilotprosjektet.

For de tjenestene og tiltakene vi har satset på har prosjektet hatt en stor betydning, særlig ved at det har vært enklere å holde motivasjon og innsats på et høyere nivå enn det eller ville vært. Samarbeidet har ved siden av vellykkede gjennomføringer av de planlagte aktivitetene ført til en mer helhetlig tankegang i det generelle samarbeidet, og har resultert i at nye spennende samarbeidstiltak planlegges fremover. Arbeidet med pilotprosjektet støtter tidligere erfaringer mht at det å satse på å samarbeide der det er lettest først gir suksesser som man kan bygge videre på i fortsettelsen. Ringer i vannet. Den største utfordringen mht arbeidet har vært å ha nok tid for de involverte deltakerne, og mulighet/vilje til å prioritere dette arbeidet når det ikke medfølger ressurser til dette.

6 Nye initiativer – veien videre

Innovasjonscenter

Virksomhetene Kultur og fritid og Samfunnsutvikling er i prosjektgruppen for etablering av et nytt innovasjonscenter som åpner i Ås sentrum ved nyttår 2023. Her samarbeider vi med Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet (NMBU), ARD Innovation, Aggrator Inkubator og resten av Campus Ås om en sentral arena der grunnlaget er nyskaping og kreativitet. Sammen med studentgrupperinger, Vitenparken og Ås videregående skole skal kulturskolen stå for utvikling og drift av makerspace og aktivitetsarena.

Talentutviklingsprogram innovasjon og entreprenørskap

Som en del av satsningen på innovasjonscenteret skal samarbeidspartnerne utvikle et fordypnings-/talentutviklingsprogram i innovasjon og entreprenørskap som kulturskolen skal drifte på samme måte som UngMusikk og UngKunst.

Samarbeid med enhet Mestring og koordinering

Ressurscenteret har som mål å bruke kunst og kultur i et folkehelseperspektiv i samarbeid med andre tjenester i kommunen. Vårt samarbeid med Mestring og koordinering handler om å gi tilpassede kulturtilbud til grupper som kan miste eller står uten kulturtilbud på grunn av helse eller andre faktorer som gjør det vanskelig å delta. I samarbeid med mestring og koordinering ønsker vi å etablere prosjekter med ungdommer og unge voksne for å bruke ulike kulturfaglige tilbud til en innsats for god psykisk helse og livsmestring.

Prosjekt Kultur og Helse

Kultur & Helse er et initiativ mellom virksomhetene i kommunen om etablering av en festival som viser kultur i et helsemessig perspektiv, med foredrag, utstillinger, teaterspill og musikkinnslag fra profesjonelle og amatører. Hovedmålet er å vise hvilken betydning kultur har for folkehelse og bidra til økt åpenhet rundt psykiske lidelser. I dialog med ungdomsrådet i kommunen har elevrådene fra de forskjellige skolene ytret et sterkt ønske om mer informasjonen rundt psykisk helse.

Samarbeid med virksomhet Sykehjem og boliger

I forlengelse av samarbeidet med andre virksomheter i Ås kommune skal vi sette i gang med musikalteater for personer med nedsatt funksjonsevne.

Ås 28. oktober 2022
For kommunegruppen

Alexander Krohg Plur (S)
Virksomhetsleder kultur og fritid og koordinator